

AZ ERDŐ

1990. MÁRCIUS • XXXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT

ERDÉSZETI LAPOK

ÉVFOLYAMA

T A R T A L O M

<i>Rakoncay Zoltán:</i> Ötvenéves az első hazai védett terület	93
<i>Dr. Lakics Éva:</i> A természetvédelem számokban	100
<i>Dr. Kovács Máttyás:</i> Természetvédelmi erdők	109
<i>Csapóné Felleg Ágota:</i> Megyei jelentőségű természeti értékek	112
<i>Dr. Gyöbry Jenő:</i> Vadgazdálkodás és természetvédelem	113
<i>Dr. Szabó Sándor:</i> Nemzeti parkjaink	115
<i>Dr. Aradi Csaba:</i> Vízgazdálkodás és természetvédelem	117
<i>Dr. Tardó János:</i> A földtani értékek védelme	120
<i>Sánta Antal:</i> A növényvilág védelme	123
<i>Temesi Ida:</i> Parkok, arborétumok, botanikus kertek	127
<i>Dr. Márkus Ferenc:</i> Az állatvilág védelme	129
<i>Csapóné Felleg Ágota:</i> A kultúrtörténeti értékek védelme	131
<i>Csapó Agnes:</i> Mi a vörös könyv?	134
<i>Címkép:</i> Bányaréti „östölgyes”, az ország ezredik természetvédelmi területe (<i>Forgách Balázs</i> felvétele)	
<i>A hátlapon:</i> Az 1939-ben védetté nyilvánított terület a debreceni Nagyerdő (<i>Haraszthy László</i> felvétele)	

C O N T E N T S

<i>Rakoncay, Z.:</i> The first protected area of Hungary is fifty years old	93
<i>Lakics, E.:</i> Nature protection in figures	100
<i>Kovács, M.:</i> Fordest under nature protection	109
<i>Frs. Csapó, Felleg, Á.:</i> Natural values with county-level importance	112
<i>Gyöbry, J.:</i> Wildlife management and conservation	113
<i>Szabó, S.:</i> National Parks of Hungary	115
<i>Aradi, Cs.:</i> Water management and conservation	117
<i>Tardó, J.:</i> Protection of geological values	120
<i>Sánta, A.:</i> Protection of Flora	123
<i>Temesi, I.:</i> Parks, arboreta, botanical gardens	127
<i>Márkus, F.:</i> Protection of Fauna	129
<i>Mrs. Csapó, Felleg, Á.:</i> Protection of culture-historical values	131

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>З. Рако́нцаи:</i> 50 лет первому отечественному резервату	93
<i>Д-р Е. Лаки́ч:</i> Охрана природы в цифрах	100
<i>Д-р М. Кова́ч:</i> Природоохранные леса	109
<i>А. Чапо́не Фелле́г:</i> Природные ценности областного значения	112
<i>Д-р Е. Ге́ри:</i> Охота и охрана природы	113
<i>Д-р Ш. Сабо́:</i> Наши национальные парки	115
<i>Д-р Ч. Аради́:</i> Водное хозяйство и охрана природы	117
<i>Д-р Й. Тардо́:</i> Охрана геологических ценностей	120
<i>А. Шанта́:</i> Охрана флоры	123
<i>И. Темеши́:</i> Парки, арборетумы, ботанические сады	127
<i>Ф. Марку́ш:</i> Охрана фауны	129
<i>А. Чапо́не Фелле́г:</i> Охрана культурно-исторических ценностей	131

A Z E R D Ó — Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. A szerkesztőség címe: 1027 Budapest, Fő utca 68. Telefon: 1354-896. A szerkesztésért felelős: dr. Solymos Rezső, címe: 2000 Szentendre, Római sánc u. 17. Telefon: 26-10-764.
 Kiadja: a Delta Szaklapkiadó és Műszaki Szolgáltató Leányvállalat, 1053 Budapest, Kossuth L. u. 17. Telefon: 117-4793. Felelős kiadó: BUDAI FERENC főigazgató. Egri Nyomda, 3301 Eger, Vincellériskola u. 3. Felelős vezető: Kópka László. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 20,— Ft. Előfizetés fél évre: 120,— Ft., egész évre: 240,— Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.
 Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

INDEX: 25 503

HU ISSN 0014-0031

Ötvenéves az első hazai védett terület

RAKONCZAY ZOLTÁN

AZ ÁLLAMERDÉSZET ÉS A TERMÉSZETVÉDELEM KAPCSOLATA

Az erdész szakemberek előtt ismeretes az az erőfeszítés, amelyet lelkes „természetbarátok” a múlt század utolsó évtizedeitől kezdve a harmincas évek végéig tettek élő és élettelen természeti értékeink megmentése érdekében. A természetet féltő, a pusztulás miatt aggódó szakemberek között találunk orvosokat, geográfusokat, zoológusokat, botanikusokat, ornitológusokat, a földtani tudományok művelőit, jogászokat és más szakembereket, vagy éppen műkedvelő „természetvizsgálókat”, de

e mozgalom zászlóvivői közel száz éven keresztül az erdészek voltak.

A századforduló utáni évektől kezdve 1940-ben bekövetkezett haláláig a természetvédelem fő szószólója, hivatalos képviselője, a természetvédelmi irodalom első számú művelője és az intézményes természetvédelem megalapítója *Kaán Károly* volt. Érdemeinek részletes méltatásától most azért tekintünk el, mert 1987-ben, születésének 120. évfordulóján lapunk hasábjain életművét és természetvédelmi tevékenységét részletesen ismertettük.

Több mint félévszázados előkészítő munka és erőfeszítések után — mint ismeretes — az Országgyűlés 1935-ben a második erdőtörvénnyel együtt alkotta meg az első igazi természetvédelmi törvényt is. Ez a természetvédelemben élenjáró országokhoz képest sok évtizedes késedelmet jelentett. Ennek eredményeképpen jelölték ki a Debrecen határában fekvő Nagyerdőben az első olyan területet, amely az akkor felfektetett természetvédelmi törzskönyv szerint a védetté nyilvánítás után az első magyarországi természetvédelmi terület lett. Mindez 1939 október 10-én került bejegyzésre. Az eseményről a Természetudományi Közlöny 1939. évi december 12-i számában *Földváry Miksa* „Az első védett természeti emlékek Debrecen város birtokában” címmel számol be nagy lelkesedéssel. Az első védetté nyilvánítások körülményeit a továbbiakban részletesen ismertetjük, ezért ebben az írásban főképpen az erdészek

szet és a természetvédelem kapcsolatait, valamint a természetvédelmi szervezet változásait és a védett természeti értékek helyzetét mutatjuk be.

A véletlenek szerencsés összeesése eredményeképpen 1989 nyarán került sor az ezredik (megmaradt) természeti terület (emlék) védetté nyilvánítására, amelynek részleteire szintén a későbbiekben térünk vissza. Számos országhoz hasonlóan

az intézményes, vagyis államilag szervezett természetvédelem bölcsője az államerdészeti szervezet volt.

Ennek főbb okai a következőkben foglalhatók össze: A védett természeti értékek számottevő része erdő (nálunk ez az arány jelenleg 50% körül mozog és jelentős változás nem várható), illetve az erdőben van (sziklák, szurdokok, források, patakok, vízesések, tavak, növényfajok, állatfajok), erdő alatt fekszik (barlangok), vagy erdővel ékesített (tájak). Az államerdészeti szervezet alapvető átalakítás nélkül alkalmas volt a természetvédelmi feladatok ellátására, mert abban rendelkezésre álltak a lakások, irodák, kezelési épületek, közlekedési és hírközlési eszközök, valamint az államigazgatásban is járatos, részben hatósági jogosítványokkal (egyenruhával, fegyverrel) rendelkező, szakképzett személyzet. Hosszú évtizedekig a természetvédelem alapismereteit csak az erdészeti tanintézetekben oktatták. Az államerdészeti szervezet a természetvédelemmel kapcsolatos feladatok zömét költségtérítés nélkül el tudta látni, mivel azok költségei, saját erdőgazdasági (vadgazdasági stb.) feladataihoz képest elenyészőek voltak.

Hazánkban (ha kiindulópontnak az 1879-ben alkotott első magyarországi erdőtörvényt tekintjük) a természetvédelem 83 éven keresztül (1879-től 1961-ig) teljes mértékben, további 17 évig (1962-től 1979-ig) nagyrészt, vagyis egy évszázadon át kimondva, vagy kimondatlanul szervezetileg az államerdészet keretein belül működött és azok művelői elsősorban erdészek voltak. Ez a szervezeti összetartozás 1923-ig spontán módon nyilvánult meg, 1923-tól azonban jogszabály mondta ki, hogy a természetvédelem feladatait az államerdészeti szervezetek (erdőigazgatóságok, erdőfelügyelőségek, állami erdőgazdaságok, erdőrendezőiségek) látják el.

Az erdőkről és a természetvédelemről alkotott 1935. évi törvény előírásai alapján 1938-ban a Földművelésügyi Minisztérium keretein belül (ami egyben az erdészeti igazgatás legfelsőbb szerve is volt) létrehozták az *Országos Természetvédelmi Tanácsot* (OTvT), amelynek első elnöke Kaán Károly lett. A tanács 1949-ig a miniszter tanácsadó testületeként működött, ez időtől kezdve 1961-ig azonban már védetté nyilvánítási jogot kapott.

Szervezetileg alapvető változást az 1961-ben (ez erdőkről szóló jogszabályokkal egy időben, de attól elkülönítve) a természetvédelemről szóló törvényerejű rendelet hozott, s ennek értelmében 1962-ben létrejött az önálló természetvédelmi főhatóság, amely *Országos Természetvédelmi Hivatal* (OTvH) néven közvetlenül a kormány felügyelete alatt tevékenykedett. Mivel azonban ez a hivatal saját külső szervezetet nem épített ki, a védett területek és egyéb védett természeti értékek zömében továbbra is az *állami erdőgazdaságok* kezelésében maradtak.

Ez az állapot 1973-ig állott fenn, amikor is megalakult a Hortobágyon hazánk első nemzeti parkja és ezzel egyidőben létrehozták a *nemzeti park igazgatóságát*. Az igazgatóság kezdettől fogva kezelője lett az 52 ezer hektár kiterjedésű nemzeti parknak és további több mint 10 ezer hektár kiterjedésű csatolt természetvédelmi területnek, ami közel ötször nagyobb volt, mint az összes többi

védett terület együttvéve. Az időközben bekövetkezett szervezeti változásoknak megfelelően a nemzeti park igazgatósága körzetébe nem tartozó többi védett érték nagy részének természetvédelmi kezelését átadták az *állami erdőrendezőségeknek* (1973—1979). Az erdőrendezőségek hat év alatt az egyre növekvő területeken színvonalas természetvédelmi tevékenységet folytattak. Mivel az erdőrendezőségek hatósági jogosítványokkal nem rendelkeztek, a hivatal 1973—1979 között saját szerveiként kezdetben öt, majd hét *természetvédelmi felügyelőséget* alakított ki.

Újabb szervezeti változás következett be 1977-ben, amikor is a volt Országos Természetvédelmi Hivatal *Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatallá* alakult át. Közben a Kiskunságban, a Bükkben és Aggtelek környékén újabb nemzeti parkokat alakítottak ki, így a kelet-magyarországi védett természeti értékek nagy része ezek igazgatóságainak kezelésébe került.

Az erdészet és a természetvédelem szervezeti kapcsolatának századik évfordulóján,

1979-ben a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, valamint a környezet- természetvédelmi államtitkár érthetetlen — kegyelet-sértőnek is tekinthető — döntést hozott. Az állami erdőrendezőségek természetvédelmi tevékenységét megszüntették,

az a nemzetipark-igazgatóságok és a természetvédelmi felügyelőségek kezelésébe került. Néhány, korábban is erdőgazdasági kezelésben levő terület kivételével így a százéves évfordulón az államerdészet és a természetvédelem szervezeti összetartozása megszűnt. E döntés hátrányos következményei egyes területeken még ma is érezhetők.

Azon kívül, hogy a természetvédelemhez az államerdészet legfelső vezetői nem ragaszkodtak, sőt arról örömmel lemondtak, a tárgyilagosság kedvéért meg kell említeni azt, hogy ilyen változások más országokban is bekövetkeztek és annak hívei természetvédők köreiből is voltak.

Mindezek ellenére tény, hogy a természetvédelem és az erdészet, helyesebben a természeti értékek és az erdő között természetes, szerves kapcsolat továbbra is létezik.

A legutolsó, eddig példa nélkül álló szervezeti változás 1987 végén következett be, amikor is az Országgyűlés a volt Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal (OKTH) és a volt Országos Vízügyi Hivatal (OHV) összevonásával létrehozta a *Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumot* (KVM). Ennek folyományaként az OKTH volt felügyelőségei és az OVH volt vízügyi igazgatóságai összevonásával 1988-tól az országban 12 környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság jött létre. Ezzel egyidőben a Dunától keletre fekvő védett természeti értékek gazdája (több mint 300 ezer hektáron) a négy nemzeti park igazgatóság, a Dunától nyugatra pedig (közel 200 ezer hektáron) öt környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság lett. Jelenleg ez a kilenc igazgatóság látja el saját körzetében az országos értékek feletti első fokú hatósági felügyeletet is. Nyolcvanezer hektár körül van az állami erdőgazdaságok, kutatóintézetek tanácsok és egyéb szervek természetvédelmi kezelésében, illetve felügyelete alatt álló védett természeti értékek kiterjedése.

Összegezve a kissé bonyolultnak tűnő eseményeket, száztíz év alatt országos szinten *természetvédelmi főhatóság*:

1879—1961 között a Földművelésügyi Minisztérium (83 év),
1962—1977 között az Országos Természetvédelmi Hivatal (16 év),
1978—1987 között az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal
volt (10 év),
1988-tól pedig a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium (2 év).

Az országos hatáskörű tanácsadó (összehangoló) testületek:

1938—1961 között az Országos Természetvédelmi Tanács (24 év),
1962—1977 között a Természetvédelmi Tanács (16 év),
(1974—1977 között az Országos Környezetvédelmi Tanács)(3 év),
1978—1985 között az Országos Környezet- és Természetvédelmi Tanács
voltak (8 év).

A jelentősebb természetvédelmi kezelőszervek:

1879—1949 között a magyar királyi erdőigazgatóságok (61 év),
1950-től folyamatosan az állami erdőgazdaságok (40 év),
1973—1988 között a természetvédelmi (környezetvédelmi) felügyelőségek
(16 év),
1973—1979 között az állami erdőrendezőiségek (7 év),
1973-tól folyamatosan a nemzeti park igazgatóságok (17 év),
1988-tól folyamatosan a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok voltak,
illetve vannak. (1 év).

Az átfedéseket kiszűrve a természetvédelemben a kezelési feladatok zömét
látták, illetve látják el:

az államerdészeti szervezetek (erdőigazgatóságok, erdőgazdaságok, erdőren-
dezőiségek) (102 éve),
a természetvédelmi (környezetvédelmi) felügyelőségek (16 évig),
a nemzeti park igazgatóságok (17 éve),
a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok pedi 1 éve.

Meg kell jegyezni, hogy ugyanennyi idő alatt az államerdészethnél jóval több
szervezeti változás következett be. Igaz, hogy mindkét területen esetenként
csak a szervezetek „elkereszteléséről” volt szó. Ugyancsak lényeges megjegyez-
ni, hogy ezek az átszervezések egy-egy védett természeti érték esetében sok-
kal egyszerűbben zajlottak le, mivel a védett területek (és egyéb értékek) az
esetek nagy részében csupán egy szervezethez tartoztak. Vannak területek,
amelyeket a védetté nyilvánítástól kezdve mindig ugyanaz a szervezet (például
a nemzeti park igazgatóság, az állami erdőgazdaság, vagy éppen a tanács) ke-
zelt és sohasem cserélt gazdát. Csupán a védett értékek egy része tette meg az
út „teljes hosszát”. Példák: a nemzeti parkok (és a hozzájuk csatolt védett te-
rületek nagy része) kezdetől fogva valamelyik nemzeti park igazgatósága, né-
hány tájvédelmi körzet (Gemenc, Kelet-Mecsek, Zselicség) kialakítása óta a
területileg illetékes állami erdőgazdaság kezelésében van. Egyes területek (mint
például a Bátorligeti ősláp, a Kis-Balaton stb.) pedig majdnem minden lépcső-
fokot megjártak. Azt egyértelműen leszögezhetjük, hogy

**a természetvédelemnek (szervezetileg) döntően három lehetősége
van: önálló (nemzeti park igazgatóság, természetvédelmi felügyelő-
ség stb.), az erdőszettel (erdőigazgatóság, erdőfelügyelőség, erdő-
gazdaság), vagy más — általában állami — (környezetvédelmi, víz-
ügyi, tanács, kutatóintézet stb.) szervezettel kezelteti értékeit.**

Arról, hogy a vízügyi szervezettel összevont környezetvédelmi szervezet a természetvédelmi feladatokat milyen színvonalon tudja megoldani és mily mértékben válik a védett természeti értékek igazi gazdájává, még nincsenek hitelesnek mondható tapasztalataink. Kedvező és kedvezőtlen jelek egyaránt vannak, de ezek általában nem szervezeti, hanem emberi, szemléletbeli okokra vezethetők vissza.

Feltételezhető, hogy ha ugyanazt a feladatot az államerdészeti szervezetnek kellene (vagy kellett volna) felvállalnia, ez a szervezet bizonyos fokú átalakítása és szemléletváltás nélkül ugyancsak nehézségekkel járna. Ennek kapcsán csupán két tényezőre hívjuk fel a figyelmet: az állami erdőgazdaságok vállaltszerű gazdálkodási rendszere és a több mint kétszázezer hektár mezőgazdasági művelés alatt álló védett természeti terület a hagyományostól eltérő szervezetet, munkastílust, közgazdasági környezetet és szemléletet igényelne.

Az államerdészeti szervezetek közül természetvédelmi feladatokat a legkisebb zökkenővel — különösen erdős területek esetében — a száztízéves hagyományra visszatekintő erdőfelügyeleti szervezet tudna ellátni. Velük és minden más szervezettel csak egy (a jelenlegi Pílisi Parkerdőgazdasághoz hasonló) költségvetési rendszerben dolgozó állami erdőgazdasági szervezet tudná a versenyt felvenni.

A természetvédelem jövője hazánkban

Mivel a természetvédelem céljait, feladatait, módszereit a természetvédelemmel foglalkozó nemzetközi szervezetek és azok az országok, amelyek ebben minket évtizedekkel megelőztek, már nagyrészt megfogalmazták, illetve kidolgozták, a mi tevékenységünk kétharmad-háromnegyed részben ezekre alapozható. Munkánknak tehát csupán egynegyed-egyharmad része az, ahol a hazai sajátosságok — a történelmi előzményeknek vagy éppen a magyar ember gondolkodásmódja figyelembevételével újat kell alkotnunk. Jövőbeni feladataink ezek előrebocsátása után az alábbiakban fogalmazhatók meg:

1. Védetté nyilvánítás

A még nem védett, de védelemre érdemes természeti értékek *védetté nyilvánítása* egy-két éven belül befejezhető.

a) Ami a *területeket* illeti, ennek vége felé tartunk, folyamatban van további 30—50 ezer hektár védelem alá helyezése, ami után ez a munka egyszer s mindenkorra véget ér.

b) mivel a *barlangok* kivétel nélkül védelem alatt állanak, a feladat ezek nyilvántartásba vétele, felmérése, leírása, megkutatása, továbbá az idegenforgalom részére megnyitott barlangokban olyan állapotok kialakítása, ami megóvjá azokat a gyors pusztulástól. Évtizedenként egy további barlang megnyitása elképzelhető.

c) A veszélyeztetett, de még nem védett 300—400 és a védett *növényfaj* (300), valamint azok élőhelyeinek mielőbbi védelem alá helyezése sürgős.

d) A veszélyeztetett, védelem alatt még nem álló néhány *állatfaj* és ezek élőhelyeinek védelme nem jelent különösebb feadatot.

2. Birtokbavétel

A hazai természetvédelem legfontosabb feladatainak egyike a legjelentősebb természeti értékek *birtokbavétele* (megvásárlása, kisajátítása, átvétele). Nemzetközi tapasztalat, hogy színvonalas természetvédelmi tevékenységet csak ott

lehet folytatni, ahol a terület birtokosa (tulajdonosa, használója, kezelője) azonos a természetvédelmi kezelővel, illetve a természetvédelmi hatósággal. A védetté nyilvánítások elsődlegessége, az eszközök hiánya és más okok miatt ez a tevékenység az elmúlt 50 év alatt olyan lassú ütemben folyt, hogy ha a jelenleg védett területeket is ilyen ütemben vennék birtokba, ez kb. ezer évet venne igénybe.

3. Élőhely-helyreállítás

A védett területek jelentős részén az emberi tevékenység az eredeti élőhelyet megváltoztatta. Ezek rekonstrukciója a természetvédelem egyik legfontosabb feladata. Bebizonyosodott, hogy a korábban tönkretett, később pedig eredeti formájába visszaállított (különösen a vizenyős) élőhelyek az élővilág számára a természetessel majdnem azonos értékűek. Az eredeti termőhelyek, művelési ágak visszaállítása egyébként tájvédelmi-tájéesztétikai szempontból is fontos.

4. Természetszerű gazdálkodás

A védett területek mintegy háromnegyedén a hagyományos, természetű gazdálkodás (természetes erdőfelújítás, kaszálás, legeltetés, nádvágas, halászás stb.) teljes mértékben kielégíti a természetvédelem-tájvédelem követelményeit. Mindenütt, de különösen a birtokbavett területeken meg kell őrizni — ahol pedig ezt megszüntették — vissza kell állítani, be kell vezetni, ki kell alakítani egy olyan természetkímélő, természetbarát gazdálkodási formát, ami összhangot teremt a hagyományos értéktermelés és a természetvédelem között.

5. Természetvédelmi kezelés

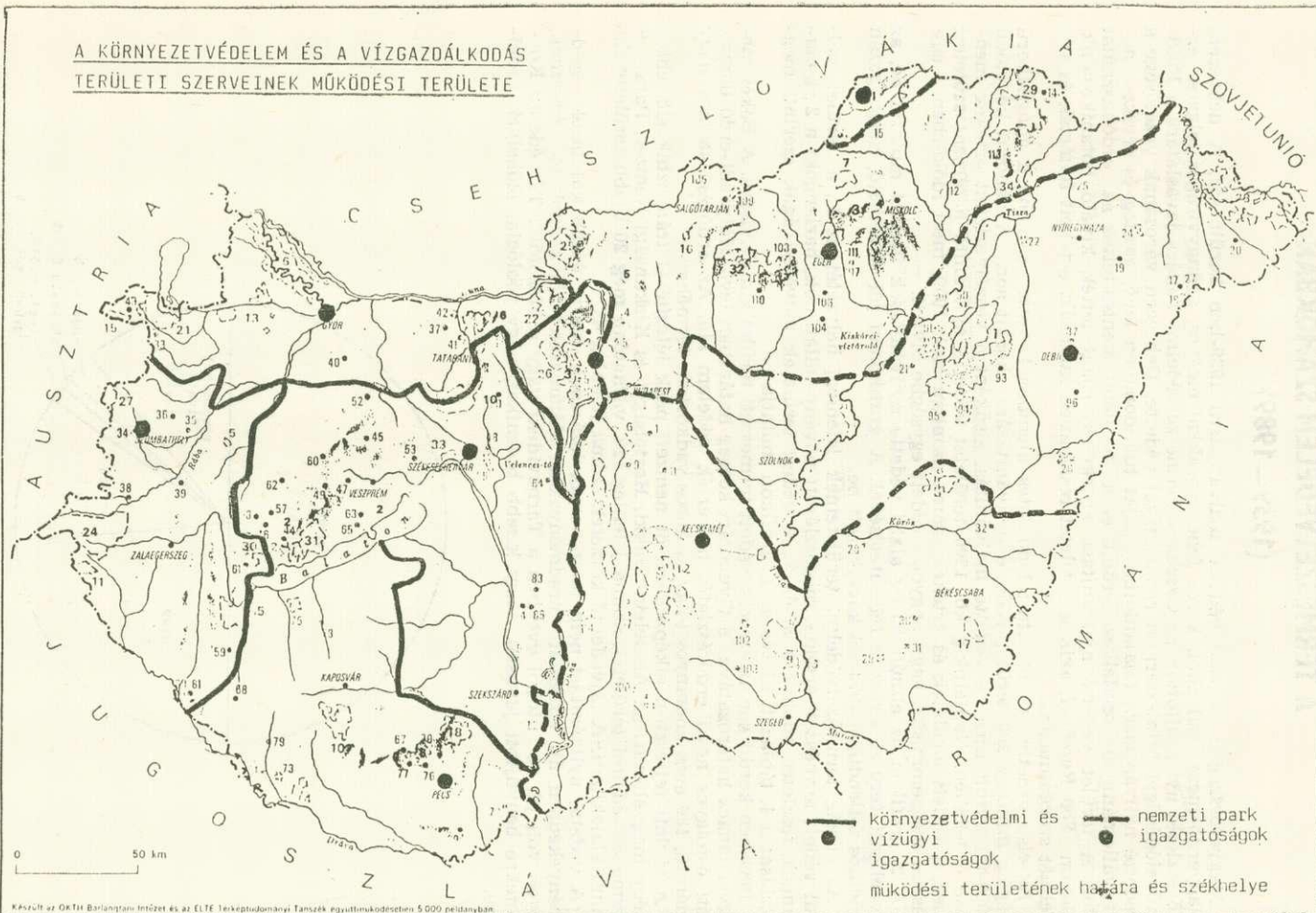
A védett értékek kezelésére vonatkozó előírások túlnyomó többsége kielégíti a természetvédelemben jóval előttünk járó országokban megfogalmazott kívánalmakat is és azok egyben időtállóak is. Ezek nagy része azonban a gyakorlatban nem érvényesül. A mainál jobb szervezet kialakításával, a szakszemélyzet alaposabb kiválasztásával, képzésével és továbbképzésével, valamint az egy főre eső terület csökkentésével, a kutatási eredmények gyakorlatba való átültetése s végül a társadalmi háttér bővítése révén a természetvédelmi kezelői feladatokat és az értékek őrzését az előírások, illetve az igények színvonalára kell emelni.

6. Közgazdasági ösztönzés

A védett természeti területek túlnyomó többsége az állami erdőgazdaságok állami mezőgazdasági üzemek és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek birtokában, kezelésében, használatában van, de ezek távolról sem tesznek eleget a természetvédelmi előírásoknak.

Az okok szerteágazóak, de ebben jelentős szerepe van a megfelelő közgazdasági ösztönzés hiányának is. Olyan új intézkedésekre és magatartásformára van szükség, amely a gazdálkodó és a természetvédelmi szervezeteket azonos irányba tereli, de ezt nem hatósági, kényszerítő eszközökkel teszi, hanem az érdekek egybeesésének megteremtése révén. Ilyen például az adókedvezmény, adómentesség, támogatás, járadékfizetés stb., nem különben az állami támogatással történő természetpusztítás megszüntetése.

A KÖRNYEZETVÉDELME ÉS A VÍZGAZDÁLKODÁS
TERÜLETI SZERVEINEK MŰKÖDÉSI TERÜLETE

Készült az OKTH Barlangtan Intézet és az ELTE Terméstudományi Tanszék együttműködésében 5 000 példányban.